44258

М. БУЛАТОВИЧ

КНИГА ТРИВОГ

Микола Булатович

132

МИКОЛА БУЛАТОВИЧ

Книга тривог

312888

Харківська Держ. Бібліотека
ім. В. Г. КОРОЛЕНКА
№ Б-44258
19 26 VII 34 р.

„УКРАЇНСЬКИЙ
РОБІТНИК"
ХАРКІВ 1934

1999

Бібліографічний опис цього видання вміщено в „Літописі Українського Друку“, „Картковому Репертуарі“ та інших показчиках Української Книжкової Палати.

Зав. сектором *М. Езерський*
Редактор *І. Гончаренко.*
Техредактор *Л. Пітнавич*

Здано до складання 11/XII-33 р.
Підписано до друку 1/IV-34 р.

Уповн. головліту № 6822 Вид. № 63
Тир. 1.500 — 3 др. арк. Зам. № 593
Папір: 8/4 арк., ф. 62 x 94—38 кг.
1 п. арк. 68 т. літ.

Надрук. в 2-ій друк. УПП ДВОУ
Харків, Пушкінська вул.. 40

Центр. Наукова Бібліотека
Імені
Колесник
Харків

ВИСНОВОК З ТРИВОГИ

Запеклий зроду недруг воєн,
я всю снагу віддам в бою,
де адресовано набої
в бентежну молодість мою;
де кулі пісня солов'їна
дзвенить
і гасне в далені...
Не знаю, де
ці дати стріну
звідкіль чекати і мені.
Чи там, де в синяві найвищій
над степом кружить хижий птах,

клинок і мій з плеча просвище
в навалі сміливій атак.
Чи там,
де шквиря хвою пестить
і сопки холодом пашать,
судилося мені піднести
мистецтво грізне гармаша.
Не знаю, де ця мить знаменна
та не колотить серця
ляк.
Померти є за що у мене.
Неважно де, й коли...
лиш
як!
Лиш,
як запеклий недруг воєн,
лиш гармашем,
лише в бою,
де адресовано набої
в бентежну молодість мою
і в стяг червоний,
розпростертий
над буйним гомоном колон.
Де клас робочий владно ствердить
себе, —

як світу гегемон.
До цього йдуть мої дороги,
туди шляхи боїв лягли,
як строгий висновок з тривоги,
що полонила серця глиб.
І юність,
як зухвальств акорди,
як сил, як творчости прибій,
як день, що носить сонця орден,
не відступає —
— йди на бій!
Але найдужча сила
в гарті
і в мудрості більшовиків.
Її найвищу в світі вартість
я навіть смерттю би довів!
І доведу,
коли ворожий
наскок ударить на кордон...
Ні, ні!
не сміє і не може
нам
смерть чинити перепон!

Бердичів—Харків
1932—33 р.

ЧАТА

За польським кордоном
зникає
день,
На соснах,
розтративши сонця прикмети.
Сяєво блякле
вечір кладе
під мій
росою набряклий підметок.
Що миті темніє...
Хвоя без змін
щитиниться в заморок
гостра і строга.

Як хододно
капає
тихий дзвін
хвилин,
тишини
і стального острога...
Поб'є об заклад
на голову
хто,
що цю тишину
не викохує злочин?
Що не шпигує
людця
шматок
з завуальованих ніччю узбочин,
За тінню моєю,
За пильністю,
за
молодістю
неприступною зраді,
що спритна
відвагу в бою показать
і красуватись
на площах парадів?

Хто гарантує,
що тиша
ця
не спровокована
провокувати
буйність голів
і тривогу в серцях
на сон забуттям череватий?
І скориставшись
(заснув коли б)
з вирви
сонної павзи,
виникне
Законспірований тип
а з типом його одноокий мавзер, —
понишпорять,
зникнуть...
Виникнуть знов
у пошті таємній
одного з генштабів:

„Такий то
(псевдонім)
тоді то знайшов

у стані такім то
такий то табір.

Попутно
Вчинив стільки то шкод.
Між ними
Під мичками коням відрізав.
Чи не надбавить крихти вигод
мені
Ваша ласкава віза“...
У відповідь
брязне срібний смішок
валют
правоспроможних в „Торгсіні“...

Але не тихне стук підошов
глупої ночі в теміні синій.

Ще мить і світання.
Хвоя без змін
щитиниться в заморок
гостра
і строга
і холодно

капає
тихий дзвін
хвилин,
тишини
і стального острога...

Ні холод,
ні сон мене не дойняв,
не вичерпав сил, —
молодого запасу
на варті спокою свіжого дня,
що сходить
з домен Уралокузбасу.

Житомир — Харків
1932 — 33 р.

НАЧАЛЬНИК БІЛЯ ПРИЙМАЧА...

Чоло схилилося.
Під цим чолом
буяла молодість у вияві високім,
аж поки вкрив її сивин шолом
і перекреслив розчерком шабель неспокій.
І висхли розчерки. Загоєно рубці.
А на чолі, як маєва на горні,—
на зарубцьованім чолі оцім,—
ширяють пристрасті і мудра непоборність.
Стежок і голоду, доріг і доб,
багнюка й пил, задуха і негода
жорстоким досвідом вантажили цей лоб

у ризикованих боях, трудних походах.
Начальник наш схиливсь до приймача.
Начальник схрещує сполучників зигзаги
В порі ж походів доконечний час
реставрування сил.
Пора розваги.
Пора, пора.
Минає мить.
І хмуриться чоло.
З якої це негоди
в мембрані хаос?
Чом етер шумить
виснагою самих сліпих анодів?
А хвилі говір? Де він?
Де, що в сто б
струментів музики б учистив?
І пальці нишпорять. Нервують пальці.
Стоп!
Мембрана ловить голос урочистий.
„Слухайцє, слухайцє.
Радйо польське — Варшвва і Лудзь.
Поляце,
в особє панєнек і панув,
баталій пшешлих в собє героя збудзь

з пйосенкі пєнькней пєнькних уланув"
Минає мить.
Бринить акорд.
Бринить
зухвальство і цинізм — аж вухам колько.
Торкає тятиву струни.
Інтервентка полька.
І знову акорд
Фінал...
Навісна
в спробі мембранної блони дістатись,
крізь висвисти, виляск і зойк виснаг,
горлянка хрипить.
Але реостатом,
коло напружень зводить на нуль
наш командир.
— Доволі,
Заткнися!
Допитлива дума, як пильний патруль
напружує зір обіруч перенісся.
— Ха-ха! Варшаві згадалось. Ха-ха!
Танок цей не так танцювалося, хлопці.
І про героїв — сама чепуха,
для самооман гістеричній нутробці.

..Од Варшави до Гумані
Як до Варшави від Гумані...
І на кожній з них час приберіг
стовпи обгорілі й дуби задумані.
Зберіг,
обігрів їх сонцем палким,
розвіяв над ними блакитні світанки...
І слід прохолов од уланських полків,
і слід прохолов од антантівських танків.
Колись при дорогах
при різних
при тих,
де вгрузли в землю дороговкази,
не раз,
не один, як дитина, притих
в бою троєкутнім скрутивши в'язи.
Хто — від кулі...
Хто — від гранат...
Один — від шаблі...
Два — від контузій...
Не випадало спинятися
над
другом сердешним
у траурній тузі.

Лише на галопі вихопиш з паш
голову,
вмиту крови ропою,
і крикнеш,—
в крижах заломить аж,—
Ех.
Ти!
Сволоч!..
Хіба ж
відпочивають в розпалі бою...
Хіба ж...
і покинеш.
Коню, алюр!
швидкости хист
увірвись — а виказуй.
Воліємо серцем накласти в бою,
волієм не встати з кривавих баюр,
ніж бій допустити в загибельну фазу.
Алюр!..
Та зі слів спорудиш хіба
хоч бризку з потоку шаленого чину,—
коли прикипав
рукою до шаблі,
до фронту очима,
Беріг наказа,

себе не беріг.
Ломився вперед,
щоб незламаним бути,
не гнувсь,
щоб гнули в баранячий ріг
і справи простору не тисли б у кутик
стратеги комерцій,
що йшли відтіля
з вогнем і залізом замість патентів,
тримати
фабрики,
шахти,
поля,
нас
і навіть „сонце в довічній оренді“,
в довічнім запродажу.
Так:
запрігсь —
крекчи й не переч, і чахни похилим...
О, скільки тоді на долонях доріг
присохло імен....
Їм на могили
зійшли перемоги сонцем палким,
розвіяли весни світанки свіжі...
— ніби не тисли уланські полки,

Б.44258

і танки не гризли лобів бездоріжжя.
Пощезли бійці.
Їх набій розчавив.
Мети ж
набої в боях не зносили.
І про загиблих пам'ятник —
ви
що дісталися зросту і сили.
Куди ж це збирається панство?
Куди?!
І раптом сигнал. Дріжить підвіконня —
Ходором, двиготом двір заходив.
— По ко-о-о-онях!!.
Дороги розбіглися... Куряна путь...
У присмерку сторожко коні хропуть...

Бердичів—Харків
1932—33 р.

БЕРДИЧІВ

У багні часу старому
місто мало щедрий дар:
Крім зубоження, —
погроми —
несли
пристав і жандарм.
Понад геттом
Зводив плити,
заслоняв,
од сонця й зір
скнарий кляштор кармелітів, —
сзуїтська біржа вір.

День-у день
сутанна чорна
покривала злість і лінь.
З року в рік
монети жорна
терли
долю поколінь.

А по вуличках
багатих
на нужденність і приплід,—
всіх —
од копанки
до хати —
лихорадило
зібгати
під покору бунту слід.
Всіх треножив звичай строгий:
тупо чтити святість тор
в свято
йти до синагоги,
в будень день
іти на торг;
нести горб,

як досі несли
горб обов'язків нудних;
Наполяжисто
в ремеслах
прокустарювати дні.
І за це
минути доти
франт столичний
їх не міг —
множив
тупість анекдотів,
множив кпини,
сіяв сміх,—
доки стратив хист
намацать
сенс у добах,
бо двигтів
світ од бою,
що в палаців
видер право для хатів.
В тім бою
Бердичів другий,—
місто фабрик і підпіль,
місто ширших виднокругів,

де не спинить бою
біль,—
самовіддано,
завзято
став на підступ інших дат,
як палкий організатор
і як сміливий салдат.

Датам
наших літочислень
правд не застує
мана,—
бо над ними не зависла
доконечністю
вона.
Стало іншим
дат обличчя.
Щезла пужа з давніх зон,
щез,
як дим,
одвічний звичай,
десь в одставці
гарнізон.
Млосць покори

й святість тори
здано в мотлох —
обидвох
Обмаль стало тих,
которим
ще не випав з віри бог.
Бог отруйливий, мов кобра,
вмер,
як в спеку мре хробак,
вмер жандарм,—
його праобраз,
й тінь від нього —
жах раба.
Пломінь звільненого глузду
з мозку випалив цю тінь,
Спробуй
зараз позагнуздуй
волю воль
і рух стремлінь
тих,
що з бою брали
й візьмуть
всяку міць,
любий етап.

Їхній курс —
до комунізму,
більшовизм
для них масштаб.
Їм бадьорим
дум не корчить
покруч віри і зневір
Їм горить запалом творчим
й життєрадісністю
зір.
Вперта праця
вища честь їх, —
принцип миру і боїв —
і на кожнім перехресті
плід красується її.
Це за нього,
гине, спокій
в затишку сердець простих.
В тишині ночей глибокій
Не сплять
неспокою пости.

В тишині
блукає клекіт.

Бравур моторів.
Сталі тон.

Кулаками небезпеки
в ребра муляє кордон.

Підбивайся ж, пісне, вище,
понаддай
серцям огню!
„Дай казак овса почище
своєму коню“.
І лисніють коні й зброя,
юністю пашать бійці.
Мір немає
силі цій,
а настане час, —
потроїм.
Час настане —
ми одстоїм,
не дамо в кривлі зомліть
п'яді цій
землі простої,
більшовицької землі.
І не страшно

впасти мертвим,
щоб розбити вражу рать, –
бо вмирати за безсмертне, —
значить
зовсім не вмирать. —

Харків-Бердичів-Харків.
1932 – 33

НАСТУП ЕНТУЗІАСТІВ

Партизанам і червоногвардійцям — героям трудового штурму ХТЗ

Про мирні атаки
ухвалу
ми,
В бою за Царицин,
склали.
А нині
хоч лобом,
а хоч грудьми...
але
не зрадим ухвали.

Хлопці, —
й вибухли
всі,
як один,
бажанням —
здобути
тракторний.
А на чолі
партизан командир
аж двічі
червонопрапорний.
І кожен
затис
п'ятирицю свою,
готовий
ринути
в наступ
гартоване серце
в жорстокім бою
та сонцем нагострений
заступ.
Рвонула атака
спокій хвилин, —
атака,

що класовій волі
підлегла.
Метнули руки
стоси
цеглин...
І задзвеніла вимогою
цегла.
Стільки то тон
і стільки то
інших мір
видай країні
без заперечень.
Бачиш: —
перемога
перепон
перекір,
ламаючи темпи
волово — старечі,
бачиш Республіку? —
Шмалко
йде,
Зрісши
зростом споруд
до підхмар'я.

Працею
вибетоновує день,
розливом чавунним
стигне в гамарнях.
Зроблена нами.
Не тими,
які
дні
трибушонять в горілчану пляшку
і, градусом збиті,
немов
ман'яки
котяться
ворогові
в супряжку.
Не тими,
хто в тлумі черги
по крам
свою приналежність до класу
доводить,
хто дні войовничі
з плану
покрав, —
пролежавши

лежнем
прорив на заводі.
Вони
мимовільна витрата
на чек
в Чорному морі
потоплених
років.
Що ж...
до одверто ворожих
зачеп
ліпиться
безліч цієї мороки.
Ліпиться скрізь,
де в динам перегуд,
в шастання
паровозне
вгвинчують
ентузіасти
снагу,
вміння,
і розум,
і розмах.
Сотня здригне...

Але клас —
не здасть
Напруживши
силу
й нерви,
вимчить
з Донбасу
париста їзда
вугілля
потік безперервний.
Марно
ворог стає на диби,
Поле колгоспне
машина розорює
й виростить поле
такі хліби
з яких
здивується
навіть історія.
Ми ж партизани!
Свої голоси
й волю —
волі класа
підлеглу

складають вони
в заводські корпуси,
запалом
злютовують цеглу.
. . . . . .
І виріс завод.
І загув,
як живий.
Будь же,
країно,
горда! —
На грудях твоїх
з численних
новий,
найгероїчніший
і трудовий,
залізобетонний
орден.

Харків
1931 р.

ПІСНЯ

Розлягайтесь луни долом
долом та горою,
од пісень ладу нового
і нового крою.
то нам гожа, то нам днина,
та весна весніє нам,
що роботою невпинна
і піснями замашна.
Під знаменами твоїми,
партіє велика,
ще ніхто потугам нашим
не доходив ліку.

Чинить опір ворог марно
нам не вщухла пильність, ні!
Наша молодість зугарна
до звитяги у борні.
Не доспить юнак
до серця зайвого не візьме,
береже юнак, мов ока,
скарби механізму.
І мотор у тракториста,
як живий, алюр бере,
йде ступою, ходить ристю,
рветься корпусом вперед.
Трієрує збіжжя юнка
сорту добирає
і весна шпує на неї
вітру водограєм.
А насіння ж — зерно в зерно,
як жарини із горна,
щоб родило не мізерно:
по снопові од зерна.
Нарихтовують, рихтують
конюх і доярка,
од старого — до малого
всім на серці жарко.

Хто не сіє лан яриній,
тих не кличуть жати йти.
Хай ховають хоч до скрині
дарможерні животи.
З ними в поле вирушає
гонами в загонах
на сівбу, як ув атаку
Армія Червона.
Сонце промінь теплий ронить,
дишуть ріллі, як живі,
там де сіють ескадрони
ескадрони бойові.
Розпогодься ж, весно, й сльоти
не понавигадуй
йди в бригаду більшовицьку,
в засівну бригаду.
По-при тасьми, по-при балки
по чорноземлі пухкій
пишуть рапорта сівалки
перебором сошників.
Тільки луни плинуть долом,
долом та горою
од пісень ладу нового
і нового крою.

То нам гожа, то нам днина,
та весна весніє нам,
що роботою невпинна
і піснями запашна.

Березень 1933 р.

ГАРТОВАНІ БІЙЦІ

Не знищить і не вицькує
ні шуцман
ані Пій
того,
хто з більшовицькою
відвагою в собі.
Почавши,
воєн класових докінчимо кінці,
ми Армії Червоної гартовані бійці.

Від Польщі
до Туреччини

з Байкалу
по Тифліс,
поля прокулемечені
колгоспами взялись.
Де поле горде трактором,
зростаємо відціль,
ми Армії Червоної гартовані бійці.

Ми з класою
ударною
не ждем
на працю віз.
Виводим
фабрик армію
на бій
за комунізм.
Не збить маневрам ворога
полків на манівці,
Ми Армії Червоної гартовані бійці.

Даремно
лорд залякує,
погрози ноту б'є.
Від напасти всілякої

в нас гідний засіб є:
рвонем гарматним випалом,
оголимо клинці,
ми Армії Червоної гартовані бійці.

Як пан — Европа
викине
пропелери
в етер,
ми враз
готові виконать
накази РВР.
Команди не порушимо.
Ясна мета.
Націль!
Ми Армії Червоної гартовані бійці.

За домни
і за горна ми,
за кожен агрегат,
полків лади розгорнемо
дивізій
і бригад,
Врубаємось у ворога;

як вруби в антрацит,
Ми Армії Червоної гартовані бійці.
і розваливши
каторгу,
рознісши
тюрем груз,
від тундри
до екватору
збудує Радсоюз.
Ставай,
у кого виходи
й мета уся
у цім,
до Армії Червоної гартованих бійців!

1931 р. Харків

ОБОРОННЕ СЛОВО

„Матеріальну силу може знищити
тільки сила матеріальна“
К. МАРКС.

І кожного року,
коли
восени
сльота
розграсує колгоспівські гони,
Республіки нашої
кревні сини
Вишиковуються
у відважні
загони.

Поет
і шахтар,
інженер,
і каталь
майстрі
найпочесніших
мирних професій,
рук
загартовану працею
сталь
випробовують
у шабель на ефесі.
Казак
з росіянином стоїть
опліч,
грузин з українцем —
поруч.
— Пізнавай,
в наснаженні
їхніх облич
світових завойовань
незламну опору.
— Читай,
під сміливим розчерком брів

рішучі воління
великого класу,
в боях невідступні,
в негоди грім,
смаглявим вечером
й ранком
білясим.
Злютовує юних
в шерег один
зненависть вільних
до владарів гніту,
що завантажили
живість
годин
жадобою
з крови чужої
жиріти.
З серця поета,
з рук
каталя,
з мозків
ливарника
й інженера.
Всесвіт

тісний їм...
Рот
розтуля
на нас
паразитів,
клас - ненажера,
В морі криз
брехень поплавки.
І, коли
вибрешуть
привід,
стрясеться над нами
неба
блакить
в шаленім
гарматнім
розриві.
Газом би
наші будови згноїв,
нами б
магнат
маєтки угноїв
Та ми
опановуєм

хитрість боїв,
бо ми
не хочемо воєн.
Їм
не вперше
на нас
робить
інтервенційних планів
сувої...
Та ми
набули
тактики битв,
бо ми не хочемо
воєн.
Доволі!
Над трупом
Китай
поник:
Японія
в „мир“
грала
запоєм...
А ми вдосконалим
мистецтво війни,

бо
ми не хочемо
воєн.
Коні баскі
ураганом
війнуть
і для вас
несподівано хитрим
боєм,
ми знищимо
вас
і вашу війну,
останню
і найжорстокішу
з воєн.
Дзвени ж бадьорістю
травня
день,
весняних вітрів
треніюй
в джигітовці.
Полк
за полком галопом
іде.

Дивізія,
Сила.
Котовці.
Сотнями сонць
розблищися
згори,
вибухай
оркестром
струнких демонстрацій.
На нашім штандарті
зоря
горить
міжнародної
батьківщини праці.

Бердичів 1932 р.

ЗМІСТ

	Стор.
Висновок з тривоги	3
Чата	6
Начальник біля приймача	11
Бердичів	18
Наступ ентузіастів	26
Пісня	33
Гартовані бійці	37
Оборонне слово	41

Ціна 1 крб.

„УКР. РОБІТНИК"